

อภิปราย : Sexual violence : Current Situation and Impact (1)

นายแพทย์วัชรกร จำปาทอง

ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

ความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาที่มีมายาวนาน การสืบเสาะข้อเท็จจริงกระทำได้ยาก ผู้ได้รับผลกระทบไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด ปัญหาสุขภาพจิตหลายเรื่องมีที่มาจากความรุนแรงทางเพศ (Sexual violence)

องค์การอนามัยโลก (2002) ได้นิยาม การกระทำรุนแรงทางเพศ เป็นความพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งการกระทำทางเพศ ความคิดเห็นหรือความพยายามทางเพศอันไม่พึงปรารถนา การกระทำที่เป็นคำข่มขู่ หรือชี้เข้าไปในเรื่องเพศของบุคคลโดยใช้การบีบบังคับ ไม่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของผู้กระทำกับเหยื่อในทุกสถานการณ์ ไม่จำกัดเฉพาะที่บ้านหรือที่ทำงาน

สถิติของ UNODC พบว่าร้อยละ 87 ของคดีการถูกล่วงละเมิดทางเพศไม่เคยถูกรายงาน ในประเทศไทยพบความรุนแรงต่อผู้หญิงและบุคคลในครอบครัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.6 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 42.2 ในปี 2563 โดยเป็นความรุนแรงทางด้านจิตใจ คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา คือ ความรุนแรงทางร่างกายร้อยละ 9.9 และความรุนแรงทางเพศร้อยละ 4.5

ข้อมูลจาก HRP (Human reproduction programme) รายงานว่า 1/3 ของผู้หญิงทั่วโลกจะมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของชีวิต ที่เคยประสบกับความรุนแรงทางด้านร่างกายหรือความรุนแรงทางเพศ และส่วนมากเกิดจากคนใกล้ชิด ข้อมูลความรุนแรงทางเพศที่ถูกเก็บรวบรวมจากคดีเป็นข้อมูลส่วนน้อย เทียบไม่ได้กับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทางวิชาการ เพราะความรุนแรงที่เกิดขึ้นมักไม่ถูกเปิดเผยเพราะความอับอาย กลัวถูกตำหนิหรือต่อว่า

ความรุนแรงทางเพศพบได้ทั้งในคู่สมรส คู่รัก คนแปลกหน้า หรือแม้แต่การถูกข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์ เช่นจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือทำให้เสื่อมเสีย การกระทำผิดทางเพศ มีจุดมุ่งหมายที่จะเอารัดเอาเปรียบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะช่วงที่มีภาวะวิกฤตทางสังคมหรือเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ก็มีส่วนทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบทางเพศ (sexual exploitation) มากขึ้น ประเทศไทยในปัจจุบันมีผู้ที่อยู่ในกลุ่มเปราะบางทางเศรษฐกิจสังคมมากขึ้น จึงต้องตระหนักและเฝ้าระวังการเกิด sexual exploitation ซึ่งอาจจะมีสูงขึ้น และโอกาสที่จะสืบทราบได้นั้นมีน้อยมาก เพราะการกระทำรุนแรงทางเพศที่ไม่ได้ถูกเปิดเผย

อภิปราย : Sexual violence : Current Situation and Impact (2)

นายแพทย์ณัฐกร จำปาทอง

ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

สาเหตุของการไม่เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในเพศหญิง คือ ความอับอาย ตราบาป ความกลัวว่าจะไม่ถูกเชื่อถือ ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กลัวผู้ที่กระทำความผิด กลัวต่อกระบวนการยุติธรรม มีความเชื่อว่าตำรวจและกระบวนการยุติธรรม ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ในส่วนของเพศชาย เกิดจากการมองเป็นเรื่องน่าอับอายอย่างมาก เพราะสังคม มักจะมองว่าผู้ชายเป็นเพศที่แข็งแรงและปกป้องตัวเองได้ กังวลเกี่ยวกับมุมมองของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง ในขณะที่เด็กไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง

สถิติความผิดเกี่ยวกับเพศ นักโทษเด็ดขาด 5,131 คน คิดเป็นร้อยละ 2.46 ของจำนวนนักโทษทั้งหมด เป็นนักโทษชาย 4,966 คน (ร้อยละ 96.78) นักโทษหญิง 165 คน (ร้อยละ 3.25) ร้อยละของผู้ต้องขังคดีความผิดทางเพศ พบว่าสูงขึ้นจากปี 2561 (3.04%) อย่างต่อเนื่องจนถึง 2564 (3.41%) แต่กลับลดลงในปี 2565 (2.46%)

รายงาน UNODC (2020) สำรวจช่วงสี่ปีระหว่างสถานการณ์โควิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศใน 34 ประเทศ อัตราการรายงานเรื่องการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศลดลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงไตรมาสแรกของปี 2022 สาเหตุมาจากการไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ขณะอยู่ที่บ้าน และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ การจำกัดเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้การกระทำความผิดลักษณะดังกล่าวมักเกิดภายในบ้าน ดังนั้นความรุนแรงทางเพศไม่ได้ลดลงแต่การเข้าถึงการช่วยเหลือลดลง จึงส่งผลให้การรายงานสถิติข้อมูลต่างๆ ลดลงด้วย

อย่างไรก็ตาม WHO (2003) กล่าวว่าความรุนแรงทางเพศ เป็นปัญหาสาธารณสุขที่ร้ายแรงและมีผลกระทบ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่กว่าด้านสาธารณสุขเพียงอย่างเดียว แต่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเชิงสังคมหลากหลาย ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือไม่อาจจำกัดแค่เพียงด้านสาธารณสุข กระบวนการแก้ไขต้องมาจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานที่ดูแลทางด้านสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมและองค์กรเอกชนต่าง ๆ (NGOs)

อภิปราย : Sexual violence : Current Situation and Impact (3)

นายแพทย์รัฐกร จำปาทอง

ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

ผลกระทบที่รุนแรงจาก sexual violence ที่พบบ่อย คือ การฆ่าตัวตาย ถูกฆาตกรรม ติดเชื้อ HIV การฆ่าตัวตาย ทั้งที่พยายามทำร้ายตนเองและฆ่าตัวตายสำเร็จ ความรุนแรงทางเพศเป็นอันดับต้นๆ ของพวงเส้นสุดท้าย ที่นำไปสู่ การลงมือฆ่าตัวตายสำเร็จ ซึ่งไม่สามารถหาขอบเขตที่แท้จริงของปัญหาได้ว่า มีสัดส่วนเท่าไร ทราบเพียงว่าเป็น ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว จึงค่อนข้างยากที่จะพิสูจน์ได้ว่ามีรายใดที่เป็นผลพวงจากการที่ถูกกระทำทางเพศ เพราะไม่ได้ถูกรายงานหรือเปิดเผยแต่แรก ดังนั้นจึงยากต่อการสืบสวนหรือชันสูตรหาสาเหตุการฆ่าตัวตาย อีกทั้งไม่พบว่าความรุนแรงทางเพศ เป็นหนึ่งในความผิดปกติ(morbidity)ของผู้ตายในช่วงที่ผ่านมา ที่ส่งผล ต่อการฆ่าตัวตายสำเร็จในครั้งนั้นหรือไม่ แต่รู้ได้จากการตระหนักในหน้าที่ปฏิบัติเท่านั้น

ความรุนแรงทางเพศส่งผลให้เกิดผลกระทบทางจิตใจเช่นเดียวกับจากการสูญเสียของ Elizabeth Kubler-Ross มีระยะอยู่ในขั้นไหน คือ ซ็อก ปฏิเสธ โกรธ ซึมเศร้า ยอมรับ ซึ่งต้องใช้พลังชีวิตสูงมากที่จะทำให้ไม่เกิดผลกระทบ ต่อการดำเนินชีวิตต่อไปหรืออยู่กับปัญหาได้

ผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นได้ คือ ภาวะป่วยทางจิตใจหลังเผชิญเหตุการณ์รุนแรง (PTSD) กลัวสังคม (social phobia) การใช้สารเสพติด หวาดกลัว สับสน วิดกกังวล รู้สึกผิด ตราบาป ซึมเศร้า แยกตัวเอง มีความผิดปกติด้านการรับประทานอาหาร (eating disorder) เป็นต้น